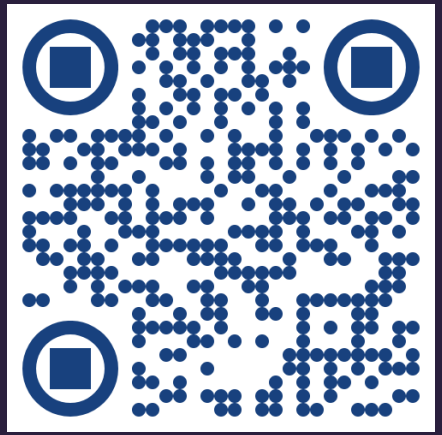
MIELŐTT ELKEZDJÜK · 3 PERC

Kérdés?

...vagy olyan médiaetikai dilemma, amelyet szeretnének megbeszélni?

- a diasorokat és a háttéranyagokat közzéteszem: **szadaikaroly.hu**
- kérem, ne készítsenek kép-, hang- vagy videofelvételt az órán és ne használják a telefonjukat óra közben.
- elérhetőség: **szadai.karoly@uni-eszterhazy.hu**

MÉDIAETIKA · NBG_KO141K3 · II. BLOKK

Igaz(i)-e a kép?
Manipulált kép, deepfake

A walesi hercegné fotója, 2024 – mit ígér egy sajtófotó és ki tartja be ezt az ígéretet

8 óra · II. blokk: Digitális tartalomgyártás és MI · 2026. november 11. · 90 perc

HÍD A 7. ÓRÁTÓL

Legutóbb azt kérdeztük: ki szólal meg?
Ha a forrás álcázza magát és a platform dönt a forrás kiléte vagy viselkedése alapján.

Ma azt kérdezzük: mi a helyzet, ha a forrás ismert, de maga a kép nem igaz, igazi?
Mit ígér egy sajtófotó – és ki tartja be az ígéretet: aki készítette, aki továbbadta vagy aki közli?

1 NYITÓ ESET · A KÉP

Az anyák napi kép, ahogy a Palota kiküldte

Mit lehetett tudni a kép megjelenésekor?

- Katalin utoljára karácsonykor jelent meg nyilvánosan. Januárban a palota közölte: tervezett hasi műtéten esett át, húsvétig nem vállal hivatalos szereplést.
- Ez az első hivatalos kép róla azóta. Mellette a köszönete: „Köszönjük a jókívánságokat és a támogatást az elmúlt két hónapban.”
- Kérdés: mit üzen ez a kép a nyilvánosságnak?

Forrás: Kensington-palota, 2024. március 10. Katalin hercegné, György, Sarolta és Lajos · fotó: Vilmos herceg közösségi oldalain közzétett eredeti kép

NYITÓ KÉRDÉS · ÖN AZ AP KÉPSZERKESZTŐJE · 2024. MÁRCIUS 10., VASÁRNAP ESTE

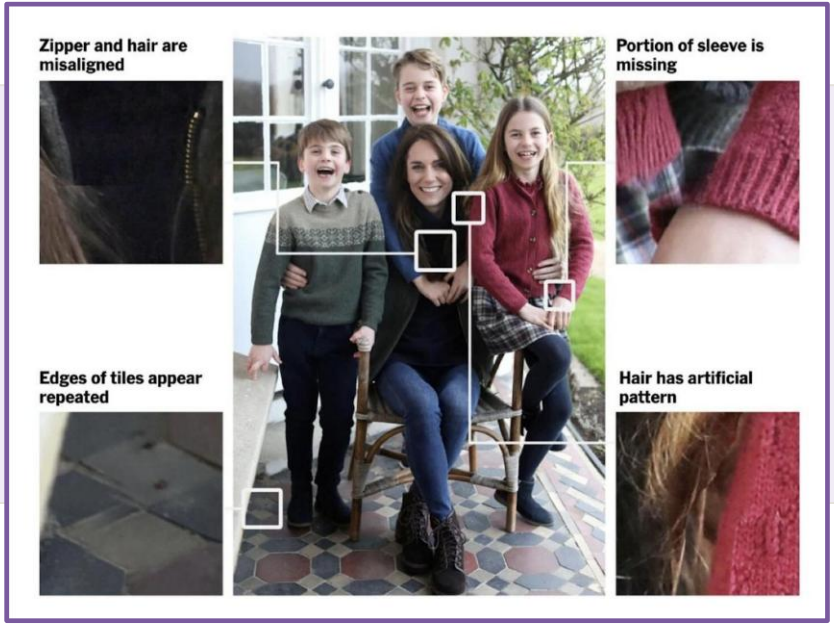
A Kensington-palota anyák napi fotót tett közzé a walesi hercegnéről és a három gyerekéről: az első hivatalos kép róla a januári műtét óta. Az ügynökség már továbbította az ügyfeleinek. Egy munkatársa jelzi: Sarolta hercegnő bal kezénél valami nem stimmel. Az eredeti felvételt a Palota kérésre sem küldi el. Visszavonja a képet minden ügyféltől?

IGEN

NEM

1 NYITÓ ESET · A KÉP

Mit vett észre a képszerkesztő?

A palota fotója a sajtóban megjelölt részletekkel, 2024. március

Mit keressünk a képen?

- Sarolta hercegnő bal keze · az elcsúszott cipzár · a hiányzó ruhaujj-darab · az ismétlődő járólapszél · a haj mintája.
- Kérdés: észrevették volna, ha senki nem figyelmezteti Önöket? És ha nem vesszük észre, akkor nem is manipuláció?

1 NYITÓ ESET

A walesi hercegné fotója: egy döntés

Egy családi fotó, öt hírügynökség, egy szabály.

márc. 10.

A kép

A Palota a közösségi oldalain közzéteszi az anyák napi fotót; fotósként Vilmos herceget tünteti fel. Az ügynökségek átveszik és továbbítják az ügyfeleiknek.

márc. 10.

A gyanú

A képszerkesztők közelebbről megnézik: Sarolta hercegnő bal keze, egy ruhaujj, a cipzár, a járólapok mintája nem illeszkedik.

márc. 10., este

Az AP

„Alaposabb vizsgálat után úgy tűnik, hogy a forrás manipulálta a képet. Helyette más képet nem küldünk.”

márc. 10., este

A többiek

A Reuters, az AFP, a Getty és a PA is visszavonja a képet. A Reuters utólagos ellenőrzésre hivatkozik.

2 FOGALOMTISZTÁZÁS

Mi számít manipulációnak?

Megengedett

ami a sötétkamrában is szokásos volt

- Vágás, világosítás és sötétítés, fekete-fehérré alakítás.
- A szenzorpor és a karc eltávolítása, a szokásos tónus- és színkorrekció.

Tiltott

ami a kép tartalmát megváltoztatja

- Bármilyen elem hozzáadása, eltávolítása, áthelyezése.
- A háttér elmosása, a jelenetet megváltoztató szín. Még a vörösszem-hatás eltávolítása sem megengedett.

Az AP szabálya a kívülről érkező képre is vonatkozik.
A visszavonás („kill notice”) minden ügyfelet arra kér, hogy a már kiadott képet törölje.
Ritka és nyilvánosan megindokolt lépés.

2 FOGALOMTISZTÁZÁS

Miért bízunk meg egy sajtófotóban?

Az ígéret

a sajtófotóé

- Azt mutatja, ami a kamera előtt volt, abban a pillanatban. Ettől bizonyíték.
- Nem az a baj, hogy szerkesztették, hanem az, hogy a néző azt hiszi, nem szerkesztették.

A digitális kép

Ess, Rivers–Mathews

- Az analóg kép az eredetihez hasonló („analóg”) anyagi tárgy, a digitális kép adat: a kamera és a néző között nyom nélkül megváltoztatható.
- A hitelesség ezért nem a képből olvasható ki, hanem abból, hogy ki és milyen szabály szerint adta tovább.

Ez az óra tétele: a hírügynökség nem azért felel, ki a forrás, hanem azért, amit a kép állít.

2 FOGALOMTISZTÁZÁS

Retus, kompozit, generált kép, deepfake

Mindegyiknél két kérdés: készült-e valódi felvétel, és megtörtént-e a jelenet?

Retus

Valódi pillanat, módosított részlet

Egy részletet megváltoztatnak: eltűnik egy ruhaujj-darab, elcsúszik a cipzár. A kép egy pontja mást mutat, mint ami volt.

Kompozit

Valódi felvételek, kitalált pillanat

Több felvételből egy kép: mindenki a legjobb arcával. Ilyen pillanat nem volt.

Generált kép

Felvétel nélkül, leírásból

Sajtófotóként semmilyen jelöléssel nem adható ki.

Deepfake

Valódi ember, kitalált jelenet

Magyarul mélyhamisítás: egy létező ember arca vagy hangja generált tartalomban. Nem a hamisítás új, hanem az, hogy bárki megteheti.

A nyíltan vállalt deepfake: Peele–Obama, 2018

A videófájlt megtalálják a Segédanyagok között
Peele_Obama_magyar_felirattal.mp4
néven

Forrás: BuzzFeed és Monkeypaw Productions, 2018. április 17. · magyar felirat: saját fordítás

Nem a technika számít: megtörtént-e?

A régi hamisítás

mesterséges intelligencia nélkül

- Haldej, a Reichstag, 1945. május 2.: a fotós ott volt, de a zászlókitűzést a felvétel kedvéért újra eljátszatta. Utólag eltüntették az egyik katona második karóráját.
- Lincoln egész alakos képe, 1865 körül: a feje Calhoun testén, egy 1852-es metszetre illesztve.

Ami új

a deepfake-ben

- Olcsó és gyors: bárki elkészítheti, hanggal és mozgással is.
- Nincs eredeti, amellyel össze lehetne vetni: a pillanatot nem torzítják, hanem előállítják.

Egy további probléma a „hazug jutaléka” (liar’s dividend): ha bármi lehet hamis, a valódit is hamisnak lehet mondani. A Kensington-palota 2024. március 22-i, valódi videóüzenetéről is sokan azt terjesztették, hogy mesterséges intelligencia készítette. Kételkedés a kételyben.

Haldej: zászló a Reichstag felett, 1945

Az eredeti felvétel: a katona csuklóján két karóra

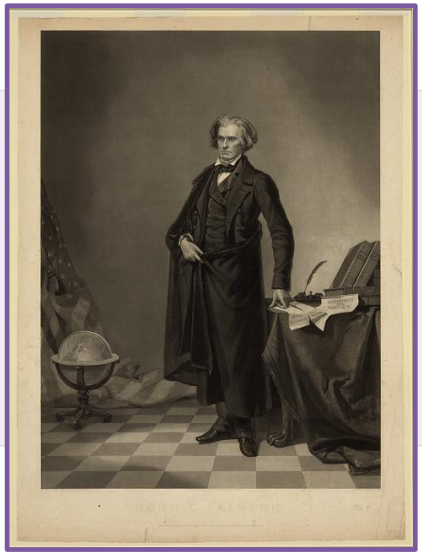

A közölt kép (Ogonyok, 1945. május 13.): egy karóra eltűnt, az ég sötétebb, a füst rámontírozva

A jelenetet újra eljátszatták, a képet retusálták – a háború egyik legismertebb fotója lett belőle.

Forrás: Jevgenyij Haldej, 1945. május 2.; Wikimedia Commons.

Lincoln feje, Calhoun teste, 1865 körül

Az eredeti: John C. Calhoun, A. H. Ritchie metszete, 1852

A kompozit: Lincoln feje (Anthony Berger fényképe, 1864, tükrözve) Calhoun testén

Az asztalon az iratok szövege is kicserélődött: „free trade” és „the sovereignty of the states” helyett „union” és „proclamation of freedom”.

Forrás: Library of Congress, LC-DIG-pga-02499 és LC-DIG-pga-02353 (közkincs).

2 FOGALOMTISZTÁZÁS · VIDEÓ

Valódi videó, hamisnak mondva: Netanjahu, 2026

A videófájlt megtalálják a Segédanyagok között Netanyahu_BBC_magyar_felirattal.mp4 néven

Forrás: BBC News, The Global Story, 2026. március 20. (részlet, 4:57) · magyar felirat: AI fordítás

3 KÉT NORMATÍV KERET

Ugyanaz a döntés, két normatív keret

A döntés: visszavonja-e az ügynökség a képet? Mindkét normatív keretből lehet a visszavonás mellett és ellene is érvelni.

	ÉRV A VISSZAVONÁS MELLETT	ÉRV A VISSZAVONÁS ELLEN
Kötelességetika *a szabály*	A szabály nem ismer kivételt: ha egy palotával kivételt teszünk, a szabály megszűnik. A visszavonás a saját hiba vállalása is: továbbítottuk, mielőtt ellenőriztük.	A szabály célja a megtévesztés megelőzése. Egy családi fotó lényeges kérdésben senkit nem téveszt meg. Az arányosság is kötelesség.
Következményetika *a következmények*	A bizalom az ügynökség legfőbb tőkéje. Egy elnézett manipuláció után minden kép gyanús, a hivatalos is.	A visszavonás a találgatásokat erősítette. Egy kézfej miatt egy család magánéletéről szóltak a címlapok.

4 AZ ESET ELEMZÉSE · ELEMZŐLAP, EGY KÖR

A palota fotója, 2024. március 10.

Az eset

- A Kensington-palota anyák napi fotót tesz közzé a hercegnéről és a gyerekeiről; az ügynökségek továbbítják.
- Egy képszerkesztő jelzi: a kislány bal kezénél, a cipzárnál és a járólapoknál valami nem illeszkedik.
- A palota nem küld eredeti felvételt és nem nyilatkozik.
- Az ügyfél-szerkesztőségek egy része már közölte a képet.
- Mérlegeljék: kell-e visszavonás, ha a kép lényeges kérdésben senkit nem téveszt meg?

Ön az AP képszerkesztője · 15 perc

A kérdés: visszavonja-e a képet minden ügyféltől – és milyen szöveggel?
1. Melyik döntésről van szó? Nem arról, miért szerkesztették a képet.
2. Nevezzenek meg két értéket (ne szereplőt, ne érdeket).
3–4. Kik az érintettek, kinek tartozik felelősséggel az ügynökség? Az ügyfél-szerkesztőségeket mindenképpen vegyék fel: ők már közölték a képet.
5. Legalább két normatív keret szerint érveljenek. A mércét a következő diáról idézzék.
6. „A döntésem: … Így indokolnám (nevezzék meg, kinek): …”

4 A MÉRCE

Az ügynökség szabálya, a kódex és a rendelet

AP · HÍRÉRTÉKEK ÉS ALAPELVEK (SAJÁT FORDÍTÁS)

„Egy fotó vagy videó tartalmát nem változtatjuk meg és nem manipuláljuk digitálisan […]” A kisebb korrekció (vágás, világosítás, sötétítés, tónus- és színkorrekció) megengedett; a vörösszem-hatás eltávolítása nem (tartalmi összefoglalás).

MÚOSZ ETIKAI KÓDEX 4.1. (RADETZKY 2017, 129. O.)

„Az újságíró és szerkesztő írásban, online alkotásban, műsorban szándékosan vagy gondatlanságból valótlanságot nem állíthat, köteles a tényeket és adatokat az adott helyzetben elvárható gondossággal ellenőrizni.”

EU MI-RENDELET (2024/1689), 50. CIKK · 2026. AUGUSZTUS 2-TÓL ALKALMAZANDÓ

Aki mesterséges intelligenciával deepfake-et készít és közzéteszi, köteles közölni, hogy a tartalmat mesterségesen állították elő vagy manipulálták (tartalmi összefoglalás).

Az 5. lépésben idézzék azt a mondatot, amely az esetre vonatkozik – ne csak a forrást nevezzék meg.

4 AZ ELEMZÉS MEGBESZÉLÉSE

A kép hibája vagy a forrás hitele?

A kép hibája

mit mutat a kép

- Kézfej, ruhaujj, cipzár, járólap: a kép nem azt mutatja, ami a kamera előtt volt.
- Erről az ügynökség dönt és ezt vállalja.

A forrás hitele

ki küldte és miért

- A palota, egy „amatőr fotós”. Az ok másnap kiderül, de a képen nem változtat.
- Ez nem az ügynökség dolga: nem tudja és nem is kell tudnia.
- A tekintélyes közlőnek eleve hiszünk: ezért vesszük észre nehezebben a hibát (Aczél 2023).

Március 11-én a hercegné bocsánatot kér: „Mint sok amatőr fotós, én is kísérletezem néha a szerkesztéssel.” Az ügynökségek fenntartják a visszavonást. Fenntartaná Ön is?

5 MAGYAR ÉS EURÓPAI PÁRHUZAM

Ahol a kódex véget ér

A SZAKMAI KÓDEX

A MÚOSZ-kódex 4.1. pontja írást, online alkotást és műsort említ, képet nem.
Kérdés: következik-e belőle a képszerkesztés szabálya? Van-e a hazai szerkesztőségekben írásba foglalt képszabály – és ki ellenőrzi az átvett képet?

AZ EURÓPAI JOG

Az MI-rendelet 2026 augusztusa óta a deepfake jelölését írja elő: a néző tudja, mit lát. Az ügynökség szabálya szigorúbb: a módosított tartalmú képet jelöléssel sem engedi.
Kérdés: elég-e a jelölés – és ki ellenőrzi?

Hazai esetet szándékosan nem hozunk. Ha Önök hoznak ilyet, a kérdés ugyanaz: mit mutatott a kép és tudta-e a néző, mit lát?

6 VITAKÉRDÉS

Ha bárki hamisíthat és a néző nem látja, mit ér a sajtófotó ígérete – és ki tartatja be?

A hírügynökség, a platform, a jog vagy a néző, aki már semmit sem hisz el? Ha a jelölés a mérce, ki jelöl és ki ellenőrzi a jelölést?
„A kétely kételye” (Veszelszki 2023): aki semmiben sem bízik, a valódi hírt is kétségbe vonja.

A KÖVETKEZŐ HÉT

November 18., 9. óra: reklám, amely nem látszik annak – a natív reklám (The Atlantic, 2013) és a gyerekinfluenszer (Ryan’s World). Ma az volt a kérdés, igaz-e, igazi-e a kép. Jövő héten azt kérdezzük: tudja-e a közönség, hogy reklámot lát?